

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Clavdii Espencei Theologi Parisiensis De Evcharistia, Eivsque Adoratione, Libri Qvinque

Espence, Claude d'

Parisiis, 1573

Cap. VIII. Manichaica.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30397

*Lib. contra
Gentiles.*

diruptus est. Et alibi, Qui cum eo erant, patruus ausus impuris manibus sacra vasa contingere, nec hoc scelere contentus, contumelia vltra progressus, iis inuersis, & humi super pauimentum extensis, ita super ea defederat, subito illegitimæ huius sessionis eas dedit pœnas, vt morbum diuinitus illatum constaret, vt supra. Alius porro regij ærarij præfectus, antequam aulae regiae limen transcenderet, de repente medius crepuit, & ipse id genus impietatis cuiusdam pœnas, luens, &c. Audis ori quoque illi aureo, vt supra Theologo, scelus habitum fuisse, homini non sacro sacra vasa vel tangere.

*Theodore?
Thesaurarius
martyr*

*Serm. in iu-
uentium
Maximum
martyres.*

Quorum tum custodem historia Theodoritum vocat, qui comprehensus, quasi ea vbinam essent iudicare posset, grauitè est flagellatus, & gladio tandem enecatus, cum in tota tortura maculo animo præditus respondisset, & in confessione Christiani dogmatis præclare se gessisset. O verè thesaurarium! Alibi sub hos Imp. meminit, altaria subuersa, clausas Ecclesiæ, sacerdotes fugatos. Ex Apostatae igitur exitio, qui supra Nazianzenus inter alia catholicis obuentura bona gratulabatur. apostatas non iam amplius in sacras ædes nostras flagitiosos oculos iniecturos, aut sinistre aspecturos, neque purissima purissimi ac incruenti sacrificij altaria ab eodem nomen habentia, scelesto detestandoque sanguine fœdaturos, nec impiis contra altaribus loca non adeunda dedecoratos, nec ecclesiarum donaria sacrilega manu direpturos, aut profanatos, impietatem auaritia cumulantes. At reformatores hodierni sacra & profana deprædantes, sacerdotales etiam aras non vt apostata, bruto, sed humano, & quidem sacerdotali cruore inquinarunt.

Manichaica, Cap. VIII.

X Eucharistiæ ergo cultu idololatrias Iudæi Christicolæ, pagani alij hominis, quidam etiam Dei voratores faciebant, & ceu tales amentes nos iudicabant. At infidelium pessimi hæretici, & hæreticorum pessimi Manichæi, eadem de causa Christi fideles sui tem-

poris, idololatrias non quosuis, sed longè pessimos, per-
 æquè nimirum falsò existimauerunt, nam quæ peior i-
 dolomania, quàm si cui suus venter Deus, vt ait, Pau- *Phil. 3.*
 lus, fuerit? Qui autem Comum seu Bacchum colunt &
 Cerenem, non longe absunt vt phallum seu mutinum, &
 Venerem, hoc est, ventrem, & quæ sub ventre sunt, seu
 subuentranca, vt est apud Platonem, Philonem, Nazian-
 zenum, Hieronymum, & alios, colant. Hæc enim dæ-
 monia, non iam numina, adeo coniurata & conspirata *De specta-*
 inter se sunt, quod ait Tertullianus, vt prioribus quif- *culis.*
 quis æstuat, in posteriora facile despumet. Atqui Chri-
 stianos panem hunc sanctum vitæ æternæ, & calicem
 salutis perpetuæ sumentes colentes & vescentes, & pa-
 gani & pagani deteriores Manichæi eosdem suspicati
 iam tum sunt Bacchum & Cererem colere solitos. Sic e-
 nim eorum coryphæus infaustus ille faustus de suis &
 catholicis, Et nobis circa vniuersa, & vobis similiter er- *Lib. 20.*
 ga panem & calicem par religio est. Cui Augustinus ca- *cap. 13.*
 tholicorum, vt sic loquar, catholicissimus ita respondit,
 Cur hic arbitretur parem nobis esse religionem circa pa-
 nem & calicem, nescio, cum Manichæis vinum gustare
 non religio, sed sacrilegium sit. Noster autem panis &
 calix, non quilibet quasi propter Christum in spicis li-
 gatum & sarmentis, vt illi desipiunt, sed certa consecra-
 tione mysticus sit nobis, non nascitur. Proinde quod
 non ita fit, quamuis sit panis & calix, alimentum est re-
 fectionis, non sacramentum religionis, nisi quod bene-
 dicimus gratiasque Domino agimus in omni eius mune-
 re, non solùm spiritali, sed etiam corporali. Vobis autem
 per fabulam vestram Christus in escis omnibus ligatus
 apponitur, &c. Quo ergo modo comparas panem & ca-
 licem, & parem religionem dicis, errorem longè à veri-
 tate discretum? peius desipiens quàm nonnulli, qui nos
 propter panem & calicem, Cererem ac liberum colere
 existimant: à quibus paganorum diis longè absumus,
 quamuis panis & calicis sacramentum, quod ita lauda- *Sacramētū*
 tis, vt in eo pares nobis esse volueritis, nostro ritu ample *p. panis &*
 ctamur. Hæc beatus ille pater. Sicut ergo, quod ex supe- *calicis.*
 rioribus patet, tam vniuersalis Christi fidelibus fuit Eu-

charistiæ cultus, vt nec infideles lateret, Iudæos & gentes, ita Manichæi vel suo id sacramentum modo adorabant, parem catholicis eius apud se religionem iactantes, vel non adorantes, & sic mentiētes, & sibi de paritate religionis plus sumentes, plus tamen ac peius desipiebant, quàm vel pagani, vel siqui alij huius inter sacra cultus ergo. Christicolas tum existimabant Bacchicolas, vt sic loquar, & Cerericolas, neutri tale quid suspicaturi, nisi catholici quam in consecrato pane carnem, quem in sacro calice Christi sanguinem sumerent, etiam coluissent, & veneratione singulariter debita, peculiarique honore cibos hos diuinos à profanis ita discernentes, profecuti fuissent. Quæ sunt Augustini de hoc cultu verba superius allegata. Sed non adorasse, vel potius nihil, & ita falsò adorauisse Manichæi videntur ex sequentibus

Cap. 15. 16. 17. 18. vbi paulò antè, ita, iam verò quòd etiam inde vos paganis vultis esse meliores, quòd illi aris, delabris, simulacris, victimis, incenso Deum colendum putant, vos autem nihil horum facitis, quis nõ irrideat: quasi verò non satius sit vel lapidi, qui quoquomodò est, aram cõstitueret, & victimam offerre, quàm id quod omnino non est, in deliraméto phantasmatis adorare? Pòst, vbi probauit, aras, templa, & sacrificia quæ illi iactabant apud se rationabilia, nihil minus esse quàm talia, vt qui de natura tam diuina quàm humana, corpore, nente, anima pessimè sentirent, sic concludit, Nescientes hi qui damnandum in sacrificiis gentium, quid intelligendum in Hebræorũ, quid in Christianorum tenendum vel obseruandum, vanitatem suam offerunt diabolo, qui eos decepit, &c. Sic autè ibi distinguit inter hæc, primùm de sacrificiorum ratione ita docens. Si vero Deo ista vera non debentur, cur laudabiliter in vera religione prædicantur? Si autem debentur, vnde etiam diuini honores rectè appellantur, cetera quæ dicuntur sacrificia, ad similitudinem sunt cuiusdam veri sacrificij. Hæc autem partim sunt vel erant incitamenta falsorum & fallacium deorum, superbè sibi ab eis quos deceperant, exigentiũ, qualia in templis gentiliũ, vbi damouia, verũ sacrificiũ quod vni vero debetur Deo, quo eius altare solus Christus impleuit, in victimis

*Sacrificia
honores di-
uini, genti-
liũ, hebreo-
rum Chri-
stianorum.*

pecorū imitata, sibi arroganter exposcūt. Vnde dicit Apostolus, Quæ immolāt gentes, dæmoniis, non Deo immo- 1. Cor. 10.
lant, nō quod offerebatur culpās, sed quia illis offerebatur. At Hebræorū sacrificia venturi vnus verissimi sacrificij, quod pro peccatis omnium credentium offerri oporteret erant prædicamēta, diuinitus antiquis patribus præcepta, qui in pecorū victimis, quas Deo multis variisque modis offerebāt, sicut re tanta dignū erat, Christianorū prophetiam celebrabāt futuræ victimæ, quam Christus obtulit. Vnde iam Christiani, peracti eiusdē sacrificij memoriam celebrant sacrosancta. Et participatione corporis & sanguinis Christi. Hæc Augustinus. Fuisse aliud Manicheorum genus quidam Referunt, si non tam tetrum fortasse aut obscœnum, at impiè de diuinis mysteriis sanctæ communionis preciosi corporis & sanguinis Domini garrēs. Dominū scilicet verba sua Apostolis dedisse, eaq; iussisse accipere, edere, bibere. Panem verò & vinum adhibenda ij negabant, ridiculi homines, nedum impii, qui formam sine materia frustra applicarent. Pauliciani a Paulis nescio quibus sectæ principibus appellati, sub Cōstante Cōstantini F. Heraclii Nepote Imp. anno Domini 640. Et sic Manichei quidem de sacrorū vsu, cultu, totaque suppellectile modò se cum Catholicis pariter sentire, modò non eadē cum gentilibus in iis sacris obseruare iactitabāt, tacitè in gentilium altaribus, téplis, & sacrificiis, quæ nulla ipsi haberent, nisi, vt ea vocabāt, rationalia, nostra hæc externa taxentes, totumque hunc cultum nostrum iidem, vel eorum quidam, vt Cerealem & Bacchicum iridentes, cum ipsi in sacro sanctis Eucharistiæ mysteriis tam putrida, tam immunda miscerent admitterēt, comederent, & biberent vt ea malū fuisse suppressa quam impressa. Precor ergo & scriptores & prædicatores, vt ea apud iceneum, Epiphanium Philastrium Augustinum. Damascenum & Theodoretum soli legere contenti, in vulgum vel scripto, vel dicto ne efferant quæ enim ab ipsis fiebant, turpe est & dicere, & cætera. At ex Augustiniana, eademque Catholica contra hypocritas huiusmodi de sacrificiorum tum ratione, tum discrimine doctrina colligere est, Primū, Cū sacrificiū sit

*Cedrenus.**Pauliciani.**Vide supra de infuntici**Cap. 1.**Eph. 5.*

- I. Dei cultus & honor, nil mirū si Nouatores in cœnis suis
- II. non adorant, vt in quibus ac sacrificare se negent. Alterū Eucharistiam Christianis esse, quod gentilibus & Iudæis
- III. olim pecudum victimas, id est sacrificium. Tertium, cōmune id esse iisdem Nouatoribus cum Manichæis, quòd hi non alia sacrificia agnoscebant quàm orationes simplices & puras, homines impuri, & plusquam duplices,
- IIII. Quartum, Siue Manichæi, siue tum alij Christianos Dominicum corpus & sanguinē sub elementis panis & vini sumētes & adorātes, Cererem & Bacchum adorare putauerint, id sibi cum alterutris cōmune facere Nouatores, qui Catholicos eadem de causa suggillent idololatriæ.
- V. Quintum, & hoc quoque vtrisque commune, nolle Deū aris siue altaribus & delubris magis quàm sacrificiis colere. Quò enim sine iis illa? Euangelicè scilicet.

Vrbiciana. Cap. IX.

*Altare.
Ara.
Apoc. 6.*

*Partes de
Aqui cor
pore.
Sanguis in
pocelo.
Epist. 86.*

SED nimirū quàm Euangelicè Vrbicus tū quidam, inurbanus potius rusticus, vetera sic transiisse dicebat, vt in Christo ara cederet altari, tanquam nesciens altaris quidem nomen magis legis & prophetarum literis frequentatum, & altare Deo prius in tabernaculo per Moysen factò collocatum, aram tamen in Apostolicis literis inueniri, vbi martyres clamant sub ara Dei. Dicebat item cessisse pani pecus, poculo sanguinem, non Recordans & tūc in domini mensa panes propositiones poni solere, & nūc sede Agni immaculati corpore partē sumere, nec cogitās etiam, nūc se accipere in poculo sanguinem. Quanto, inquit Augustinus, melius & congruētius vetera transiisse, & noua in Christo facta esse, sic doceret vt cederet altare altari, panis pani, pecus pecori, sanguis sanguini. Videmus quippe in his omnibus carnalē vterque statē spiritali cedere nouitati. Stultus igitur Vrbicus, qui altaria in Euangelio maluit quàm, aras, prudentes scilicet in oculis suis reformatores hodierni, qui sit neutrum recipiunt, vt vtraque non aliter quàm subruendo reforment.